

Sosyal Bilgiler Dersi ve Eğitiminin Tasarımı

Editör: Erdoğan KAYA

2. Baskı

Editör: Prof. Dr. Erdoğan KAYA

SOSYAL BİLGİLER DERSİ VE EĞİTİMİNİN TASARIMI

ISBN 978-625-7582-57-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yüksekokul kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Eylül 2021, Ankara

2. Baskı: Kasım 2022, Ankara

Yayın-Proje: Ferdi Akkaya

Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan

Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA
Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Sosyal Bilgiler dersinin neden, hangi amaç için ve nasıl tasarlandığı sorularına yanıt bulmak için kitap çalışmasına başlanmıştır. Aslında bu eserin, Sosyal Bilgilerde Öğretim Tasarımları adlı doktora dersi kapsamında yapılan çalışmalardan kaynaklandığı söylenebilir. Böylece doktora öğrencilerinin emekleri, arşivin tozlu raflarına kaldırılmak yerine kullanılmak üzere kitaba dönüştürülerek akademisyen, öğretmen, öğretmen adayı gibi çeşitli kitlelerin hizmetine sunulmuştur.

Kitaba temel oluşturan dersin tasarım gerekçeleri arasında şunlar sayılabilir; disiplinler dersler ve lise öğrencilerinin eğitime yönelik yetiştirilen Coğrafya ve Tarih gibi bazı branş öğretmenlerinin ortaokul çocuklarının Sosyal Bilgiler eğitimi sorumluluğunu almak zorunda kalmaları, bu durumda ne yapacaklarını bilememeleri. Ayrıca Hayat Bilgisi ve Fen Bilgisinde olduğu gibi Sosyal Bilgilerin de içinde bulunduğu toplu öğretim derslerine yönelik farkındalık eksikliği olduğu düşüncesi. Tüm bu gerekçeler gözetilerek öğretmen adaylarının mesleğe bilinçli bir biçimde hazırlanmalarını sağlama çabası. Yukarıdaki gerekçelere Editörün, lisedeki için Coğrafya dersini okutmak üzere yetiştirilmiş olan bir öğretmen olmasına karşın yıllarca ortaokul çocuklarına Sosyal Bilgiler eğitimi (Milli Coğrafya ve Milli Tarih) vermek durumunda kalması nedeniyle yaşamış olduğu zorlukların, ortaokul çocuklarını anlama çabasına girmesine yol açması eklenebilir. Böylece eğitimde çocuğa görelilik ve Sosyal Bilgiler dersinin tasarlanma nedenlerinin araştırılması, “toplular öğretim sistemini” merkeze alan bu kitabın ortaya çıkmasıyla sonuçlanmıştır. Bu çabanın öğretmen, öğrenci ve akademisyenlerden oluşan kitlelere yansıtıldıktan sonra birçok kişinin benzer bir düşünce içerisinde olduğu görülmüştür. Eğitim alanında bilimlerin, tek veya disiplinler bir ders olarak mı? yoksa toplulaştırılmış bir ders olarak mı? öğretilmesi gerektiğinin tartışıldığına tanıklık edilmektedir. Kitabın bu tartışmalara da katkı getirmesi beklenmektedir.

Editörün rolü, sözkonusu dersin öğretim üyesi olarak kitabın tasarımı, iki bölümün yazarlığı ve tüm bölümlerin şekillendirilmesinden ibarettir. Sosyal Bilgiler dersi ve eğitiminin tasarımı kitabı, 9 bölümden oluşmaktadır. Bölümlerde yer verilen içerik, aşağıdaki gibi özetlenebilir;

1. Bölümde Sosyal Bilgiler dersinin tasarımına giriş niteliğinde sosyalleşmeden tasarıma ulaşan bir başlangıç söz konusudur. Dersin nasıl bir tasarım ürünü olduğuna dikkat çekilmektedir. Bir anlamda kitap özetlenmektedir.

2. Bölümde dersin adını oluşturan sosyal sözcüğü, sosyalleşme eğitimi bağlamında incelenmektedir. Bu konuda geliştirilmiş kuramlarla ilişkilendirmeler yapılmaktadır. Böylece Sosyal Bilgiler dersinin tasarım gerekçesinin adında saklı

olduğuna vurgu yapılmaktadır. Sosyal sözcüğünün, dersin tanımlanmasında en çok göz ardı edilen kavramların başında geldiği ifade edilmektedir.

3. Bölümde Sosyal Bilgiler dersinin kaynakları olan sosyal bilimlere değinilmektedir. Bu kapsamda içerik seçiminde neden Coğrafya ve Tarih bilimlerinin öncelendiği soruşturulmaktadır. Sosyal Bilgiler dersinin tasarımında sosyal bilimlerden nasıl yararlanıldığı vurgulanmaktadır.

4. Bölümde Sosyal Bilgiler dersinin tasarım temellerini oluşturan eğitim felsefelerinden ilerlemeciliğe değinilmektedir. Bu felsefeye dayalı olarak küçük çocukların öğrenme biçimlerine yönelik geliştirilmiş olan toplu öğretim sistemi masaya yatırılmaktadır. İlerlemecilik ve toplu öğretim sisteminin Sosyal Bilgiler dersini şekillendiren ilkeleri incelenmektedir.

5. Bölümde tarihi toplu öğretim denemelerine değinilmektedir. Böylece Comenius, Condorcet, Herbart, Decroly, Dewey gibi eğitimcilerin deneme okullarında Sosyal Bilgiler dersine nasıl bir alt yapı oluşturdıkları ele alınmaktadır.

6. Bölümde yeni toplu öğretim denemeleri ele alınmaktadır. Toplu öğretimin STEM, disiplinlerarası eğitim, tematik eğitim vb. çeşitli adlarla resmi ya da resmi olmayan kurumlarda çeşitli zaman ve ortamlarda gerçekleştirildiğine tanık olunmaktadır. Ericson, Jacobs ve Drake gibi eğitimcilerin toplu öğretim program desenleri üzerinde durulmaktadır.

7. Bölümde toplu öğretim program desenlerine örnek verilmeye çalışılmaktadır. Bu yapılırken, tasarım ve desen dünyasına yaratıcılık sınırı koymanın mümkün olmadığı bilinciyle hareket edilmektedir. Özellikle toplu öğretimden sorumlu eğitimciler için desen çalışmalarının sahip olunması gereken önemli bir beceri olduğu düşünülmektedir.

8. Bölümde toplu öğretim sisteminin Türkiye'ye yansımaları ele alınmaktadır. Bu bağlamda başta 1968 ilkokul ve 1973 ortaokul programları olmak üzere Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları tasarım biçimleri açısından incelenmektedir. Bilindiği gibi bu programların, Türkiye'nin ilk Sosyal Bilgiler dersi öğretim programları olmaları nedeniye önemli oldukları düşünülmektedir.

9. Bölümde de kitap özetlenmekte, akademisyen, öğrenci ve öğretmenler bu kitaptan nasıl yararlanabilirler? Sosyal Bilgiler dersi ve eğitimini nasıl tasarlayabilirler? gibi sorulara yanıt verilmeye çalışılmaktadır.

Toplu öğretim sistemi, herhangi bir konu alanının öğretilmesine dayalı bir uygulama olmayıp amaçtan değerlendirmeye kadar tüm eğitim öğelerini etkileyen bir mekanizmadır. Toplulaştırma, eğitimi hedefteki çocuk kitlesinin seviyesine indirmeyi, basitleştirmeyi gözeterek gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle toplu öğ-

retim öğretmenlerinin, bu sistemin gereklerini yerine getirecek şekilde yetiştirilmeleri gerekmektedir. Mevcut öğretmen eğitiminde derslerin, Sosyal Bilgiler gibi toplu öğretim dersini besleyecek biçimde bağlantılarını kurmaya yönelik çalışmaların az olduğu söylenebilir. Bazı öğretmen adaylarının branşlarını son sınıflarda dahi bir disiplin (bilim) gibi tanımlaya çalışmaları bunun bir göstergesi sayılabilir. Öğretmen eğitimi programındaki, Sosyal Bilgilerin Temelleri, Sosyal Bilgiler Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları, Sosyal Bilgiler Öğretimi 1-2, Sosyal Bilgiler Öğretim Programları derslerinin söz konusu bağı kurmaya katkı getirebileceği söylenebilir. Ancak öğretmenlik uygulaması dersinde de ortaokul çocukları üzerinde uygulamaya yansıtılmak gerektiği düşünülmektedir. Bu nedenle yazılan kitabın, öğretmen eğitimi programındaki derslere de katkı sağlayacağı umulmaktadır. Sosyal Bilgiler dersinin ilkökul çocuklarına öğretilme sorumluluğu, Sınıf Öğretmenlerine verilmiştir. Bu mesleğe yönelik eğitimin odağında da toplu öğretim yer almaktadır. Bu nedenle kitabın Sınıf Öğretmenliği programındaki Sosyal Bilgiler Öğretimi, Sosyal Beceri Öğretimi gibi çeşitli ders ve uygulamalara da katkı getirmesi beklenmektedir. Özellikle sosyal bilgiler öğretmenliği programında dağınık bir biçimde okutulan sosyal bilim disiplinlerine ilişkin derslerin, Sosyal Bilgileri nasıl besledikleri ve tasarımı nasıl kullanılabilecekleri öğretmen adaylarına iyi bir biçimde öğretilmelidir. Bunun için mevcut öğretmen eğitimi programının mantığıyla yukarıdaki derslerin kullanılması gerekmektedir. Bir başka yol da sosyal bilim derslerinin eğitim programlarına eklenecek bir içerikle Sosyal Bilgiler Tasarımında, kazanım ve öğrenme alanlarında nasıl kullanıldıklarına ilişkin bir ünite eklenmesidir. Ancak iki yolda da bu dersleri okutacak akademisyenlerin, ilerlemecilik ve toplu öğretim tasarımı konusunda iyi bir alt yapıya sahip olmaları gerekir. Aksi takdirde günümüzde olduğu gibi Sosyal Bilgiler öğretmenliği programında neden çeşitli sosyal bilim dersleri okutulmaktadır? Bunlardan Sosyal Bilgiler dersini öğretmek için nasıl yararlanılacaktır? Sosyal Bilgiler bir bilim midir, konu alanı veya ders midir? gibi soruların yanıtlarını öğrenmeden mezun olacak birçok öğretmen adayı ortaya çıkabilecektir.

Sosyal Bilgiler eğitimi üzerine yapılan tez, makale vb. çalışmalarda genel olarak dersin tasarımı neden olan ilerlemeci eğitim felsefesi ve toplu öğretim sistemine yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Çünkü tez ve makalelerdeki problem veya giriş kısımlarındaki kuramsal temeli bu iki kavram oluşturmaktadır. Ancak ne yazık ki birçok çalışmada bunun eksik bırakıldığı görülmektedir. Söz konusu çalışmalarda genel olarak dersin ilişkilendirildiği yöntem-teknik veya araç-gereç, teknolojinin baskın bir biçimde açıklanmaya çalışıldığına tanık olunmaktadır. Bu da akademik kesimde bile Sosyal Bilgiler dersinin tasarım ve kuramsal arka planına yönelik yeterince farkındalık bulunmadığını düşündürmektedir.

Söz konusu kitabın okunmasıyla Sosyal Bilgiler dersine bir farkındalık geliştirileceği düşünölmektedir. Çünkü kitap sayesinde böyle bir dersin tasarlanmasına yol açan tarihi denemeler ve felsefi alt yapı öğrenilebilir. Toplu öğretim öğretmenlerinin, diğer disiplinler derslerden farklı olarak branşlarının hangi disiplinlerden beslendiğini bilmeye ve bunların nasıl toplulaştırılarak derslerinin tasarımında kullanıldıklarını öğrenmeye gereksinimleri vardır. Ancak uygulamadaki öğretmen eğitimi programının bu işlevden uzak olduğu söylenebilir. Bağlantıyı fark etmeden mezun olan birçok öğretmen adayının hedeflerindeki ortaokul çocuklarına disiplinler bir eğitim verme çabasında oldukları gözlenmektedir. Bunda ölkede uygulanan rekabete, eleyiciliğe, sonuca dayalı eğitim ve sınav sisteminin de büyük etkisinin olduğu düşünölmektedir. Ne yazık ki Sosyal Bilgiler öğretmenliği programından mezun bazı öğretmen adayları kendilerini Tarih öğretmeni, bazılarıysa Coğrafya öğretmeni gibi algılamaktadırlar.

Sosyal Bilgiler dersine olan farkındalığı geliştirmesi dileğiyle....

Prof. Dr. Erdoğan Kaya

Eylöl 2021

ORCID No: 0000-0002-3930-7937

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Erdoğan KAYA

1. Bölüm: Sosyal Bilgiler Dersinin Tasarım Süreci

Prof. Dr. Erdoğan KAYA

ORCID No: 0000-0002-3930-7937

2. Bölüm: Sosyal Bilgiler ve Sosyalleşme/Sosyalleşememe İlişkisi

Öğrt. Dr. Sezgin ELBAY

ORCID No: 0000-0002-0601-8063

3. Bölüm: Sosyal Bilgiler Dersinin Kaynakları: Sosyal Bilimler

Arş. Gör. Cansu ÇETİNKAYA AYDOĞDU

ORCID No: 0000-0003-4262-6653

4. Bölüm: Sosyal Bilgiler Dersinin Temelleri; İlerlemecilik ve Toplu Öğretim Sistemi

Uzm. Öğrt. Tuba ERTUĞRUL

ORCID No: 0000-0002-4879-6031

5. Bölüm: Sosyal Bilgiler Dersinin Alt Yapısını Oluşturan Tarihi (Temeller) Tasarımlar

Arş. Gör. Fatma Özge BAYRAM

ORCID No: 0000-0003-3848-2992

6. Bölüm: Yeni Toplu Öğretim Tasarımları

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin BAYRAM

ORCID No: 0000-0001-6065-8865

7. Bölüm: Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Disiplinlerarası Bir Toplu Öğretim Deseni Tasarlama Örneği

Arş. Gör. Dr. Fatih TIKMAN

ORCID No:0000-0002-1853-6722

8. Bölüm: Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Dersi Tasarımları

Öğrt. Dr. Ayşe TOSUN

ORCID No: 0000-0002-7409-0147

9. Bölüm: Sosyal Bilgiler Dersinin Tasarımında Roller

Prof. Dr. Erdoğan KAYA

ORCID No: 0000-0002-3930-7937

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	vii

1. BÖLÜM SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN TASARIM SÜRECİ

Giriş.....	2
Tasarım	2
Sosyal Bilgiler Dersi	4
Sosyal Bilgiler Dersi Tasarımının Dayandığı Eğitim Felsefesi	8
Sosyal Bilgiler Dersi Tasarımının Dayandığı Sistem: Toplu Öğretim	10
Sosyal Bilgiler Dersi ve Eğitiminin Tasarımı	12
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programını Tasarlama	13
Tasarımda Desen Kararının Verilmesi	19
Sonuç ve Öneriler	21
Özet	23
Kaynakça.....	25

2. BÖLÜM SOSYAL BİLGİLER VE SOSYALLEŞME/SOSYALLEŞEMEME İLİŞKİSİ

GİRİŞ	29
Sosyalleşme Kavramı	29
Sosyalleşmenin Tanımı	29
Sosyalleşme Süreci	30
Sosyalleşme Kuramları	32
Psikolojik Kuramlar	32
Psikososyal Gelişim Kuramı	32
Erickson'ın Psikososyal Gelişim Dönemleri	33
Bronfenbrenner'in Ekolojik Perspektifler Kuramı	35
Sosyal Bilgiler Eğitiminin Psikososyal Gelişim Kuramları ile İlişkisi	37
Sosyal Öğrenme Kuramı	38
Sosyal Bilgiler Eğitiminin Sosyal Öğrenme Kuramı ile İlişkisi	40
Bilişsel Ahlaki Gelişim Kuramları	41
Piaget'in Bilişsel Temelli Ahlaki Gelişim Kuramı	41
Kohlberg'in Bilişsel Temelli Ahlaki Gelişim Kuramı	43

Sosyal Bilgiler Eğitimi ile Bilişsel Ahlaki Gelişim Kuramları Arasındaki İlişki.....	44
Sosyalleşme Eğitimi İçin Gereken Sosyal Bilgi/Beceri/Değerler	46
Bir Sosyalleşememe Olgusu Olarak Yabancılaşma	50
Sosyal Bilgiler Eğitimi Açısından Yabancılaşma Olgusu	51
Sosyal Uyum Kavramı	52
Sosyal Uyumun Boyutları	53
Sosyal Temas	53
Sosyal Mesafe	54
Sosyal Dışlanma/Ayrımcılık	54
Karakter Gelişiminde Bağlama Dayalı (Mekân ve Zaman) Sosyal Uyum	55
Sosyal Uyum İçin Zaman ve Mekân Algısı.....	57
Sosyal Uyum Sorunları	59
Sosyal Bilgiler Eğitimi ile Sosyal Uyum Arasındaki İlişki	61
Değerlendirme ve Sonuç	62
Özet	64
Kaynakça.....	67

3. BÖLÜM

SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN KAYNAKLARI: SOSYAL BİLİMLER

Giriş.....	75
Sosyal Bilgiler.....	76
Sosyal Bilgiler Dersinin Kaynakları Olarak Sosyal Bilimler.....	82
Tarih.....	83
Coğrafya.....	84
Sosyoloji	86
Psikoloji	87
Antropoloji ve Arkeoloji	88
Hukuk ve Siyaset Bilimi	89
Ekonomi.....	90
21. Yüzyıl Becerileri ve Sosyal Bilgiler Dersi	90
Sonuç ve Değerlendirme	96
Özet	97
Kaynakça.....	98

4. BÖLÜM

SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN TEMELLERİ; İLERLEMELİK VE TOPLU ÖĞRETİM SİSTEMİ

Giriş	102
İlerlemecilik ve Eğitim.....	103
Türkiye’de Sosyal Bilgiler Dersi, İlerlemecilik ve Toplu Öğretim Sistemi.....	107
Sonuç	109
Özet	111
Kaynakça.....	111

5. BÖLÜM

SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN ALT YAPISINI OLUŞTURAN TARİHİ (TEMELLER) TASARIMLAR

Giriş.....	116
Jan Amos Comenius	116
Marquis de Condorcet.....	117
Johann Friedrich Herbart.....	119
Berthold Otto.....	120
John Dewey	121
Yapılandırmacılar	123
Lev Vygotsky	125
Jean-Ovide Decroly.....	126
Peter Petersen	127
Gestalt Psikologları	128
Georg Kerschensteiner	129
Özet	131
Kaynakça.....	131

6. BÖLÜM

YENİ TOPLU ÖĞRETİM TASARIMLARI

Giriş.....	136
Heidi H. Jacobs’un Toplu Öğretim Desenleri	137
Susan M. Drake’in Toplu Öğretim Desenleri	141
Franzie L. Loepf’ün Toplu Öğretim Desenleri.....	144
Robin Fogarty’nin Toplu Öğretim Desenleri.....	146
Alexander R. Jensenius’un Toplu Öğretim Desenleri.....	149
H. Lynn Erickson’un Toplu Öğretim Desenleri	150
Sonuç ve Değerlendirme	153
Özet	157
Kaynakça.....	158

7. BÖLÜM

SOSYAL BİLGİLER DERSİNE YÖNELİK DİSİPLİNLERARASI BİR TOPLU ÖĞRETİM DESENİ TASARLAMA ÖRNEĞİ

Giriş.....	162
Disiplinlerarası Desen	165
Örnek Tasarım Aşamaları	166
Tasarım Aşamaları ve Açıklamaları.....	167
Tasarım Hakkında Ön Bilgilendirme	170
Örnek Tasarım	172
Sonuç ve Değerlendirme	184
Özet	184
Kaynakça.....	185
Ek1	189

8. BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ SOSYAL BİLGİLER DERSİ TASARIMLARI

Giriş	193
Toplu Öğretim	194
Eğitim Programlarında Toplu Öğretim.....	196
Cumhuriyet Dönemi Hayat Bilgisi Dersi	199
1926 İlkokul Programı.....	200
1936 İlkokul Programı.....	201
1948 İlkokul Programı.....	202
İlk Sosyal Bilgiler Dersi	203
1968 İlköğretim Programı.....	204
1973 İlköğretim Programı.....	204
1998 İlköğretim Programı.....	205
2005 İlköğretim Programı.....	205
Türkiye'de Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Toplu Öğretim Tasarımını/Desen Analizleri	206
Sonuç ve Değerlendirme	213
Özet	215
Kaynakça.....	215

9. BÖLÜM

SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN TASARIMINDA ROLLER

Giriş.....	220
Sosyal Bilgiler Dersinin Tasarımında Akademisyenlerin Rolü.....	222
Sosyal Bilgiler Dersinin Tasarımında Öğretmenlerin Rolü.....	226
Sosyal Bilgiler Dersinin Tasarımında Öğretmen Adaylarının Rolü.....	231
Sosyal Bilgiler Dersinin Tasarımında Öğrencilerin Rolü	232
Sonuç ve Öneriler	233
Özet	234
Kaynakça.....	236

Editör ve Yazarlar Hakkında	237
--	------------

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Harden'ın toplulaştırma merdiveni.....	20
Şekil 2. Bronfenbrenner'in ekolojik perspektifler kuramı	35
Şekil 3. NCSS temaları ve temalarla ilişkili disiplinler.....	79
Şekil 4. Sosyal Bilgiler Dersinin Türkiye'deki tarihi gelişimi.....	80
Şekil 5. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı öğrenme alanları ve öğrenme alanlarıyla ilişkili disiplinler	81
Şekil 6. Sosyal Bilgiler dersinin kaynakları.....	82
Şekil 7. Kültür ve Miras öğrenme alanının sınıflara göre konu dağılımı	84
Şekil 8. İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanının sınıflara göre konu dağılımı.....	85
Şekil 9. Sosyoloji.....	86
Şekil 10. Vatandaş olma süreci	88
Şekil 11. P21 tarafından belirlenen 21. yüzyıl öğrenme çerçevesi.....	91
Şekil 12. P21 tarafından belirlenen 21. yüzyıl becerileri.....	92
Şekil 13. Türkiye yeterlilikler çerçevesi	93
Şekil 14. Jacobs'un disiplin temelli deseni	138
Şekil 15. Jacobs'un paralel disiplinler temelli deseni.....	138
Şekil 16. Jacobs'un çok disiplin temelli deseni	139
Şekil 17. Jacobs'un disiplinlerarası ünite/ders temelli deseni.....	139
Şekil 18. Jacobs'un toplulaştırılmış gün temelli deseni	140
Şekil 19. Jacobs'un tam program temelli deseni	140
Şekil 20. Drake'in çok disiplinli toplu öğretim deseni	141
Şekil 21. Drake'in disiplinlerarası toplulaştırma deseni.....	143
Şekil 22. Drake'in disiplinlerüstü toplulaştırma deseni	143
Şekil 23. Loepf'un disiplinlerarası toplulaştırma deseni	144

Şekil 24. Loeppe'nin problem temelli toplulaştırma deseni	145
Şekil 25. Loeppe'nin tema temelli deseni.....	146
Şekil 26. Fogarty'nin toplu öğretim desenleri.....	147
Şekil 27. Jensenius'un toplu öğretim desenleri	149
Şekil 28. Toplu öğretimde bilgi kaynağının yapısı.....	151
Şekil 29. Toplu öğretim sürecinin yapısı.....	152
Şekil 30. Disiplinlere ilişkin tarif	163
Şekil 31. Sosyal bilgiler öğretiminin temel ilkeleri.....	164
Şekil 32. Disiplinlerarası tasarımın kuramsal temellerine uygun olarak çeşitli disiplinlerin bir araya getirilmesi.....	168
Şekil 33. Toplu öğretim desenleri	209
Şekil 34. 1924 - 2018 yılları arasında Sosyal Bilgiler dersinin tasarımı	210

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 1. Sosyal dışlanma yaşayan çocuk	28
Görsel 2. Türkiye'de park yerindeki kargaşa	48
Görsel 3. Kanada'da park yerindeki kargaşa	49
Görsel 4. Sosyal Bilgiler eğitimi kapsamında sosyal bilimlerden yararlanarak uygulamalı öğrenim gören çocuklar.....	74
Görsel 5. Jan Amos Comenius	116
Görsel 6. Marquis de Condorcet.....	118
Görsel 7. Johann Friedrich Herbart.....	119
Görsel 8. Berthold Otto.....	120
Görsel 9. John Dewey.....	122
Görsel 10. Lev Vygotsky	125
Görsel 11. Jean-Ovide Decroly.....	126
Görsel 12. Peter Petersen	127
Görsel 13. Gestalt Psikologları	128
Görsel 14. Georg Kerschensteiner	129
Görsel 15. Cumhuriyeti ilan ederek yeni devlet ve yurttaş tasarımı için yapmış olduğu Yurttaşlık eğitimi çalışmalarıyla Sosyal Bilgiler dersine alt yapı oluşturan kurucu lider; Mustafa Kemal Atatürk	192

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Kohlberg'in bilişsel temelli ahlaki gelişim düzey ve aşamaları.....	43
Tablo 2. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki temel becerilerin anahtar yetkinlik alanlarına göre dağılımı.....	94
Tablo 3. Tarihi deneme okullarının/kuramlarının Sosyal Bilgiler dersine etkisi....	130
Tablo 4. Toplu öğretmenlerin desenlerine ilişkin karşılaştırma	153
Tablo 5. Toplu öğretim program desenleri	162
Tablo 6. Disiplinlerdeki ortak noktaların tasarım sürecine dahil edilmesi ve açıklaması.....	189
Tablo 7. 1926 ilk mekteplerin müfredat programında Hayat Bilgisi dersi içeriği ..	201
Tablo 8. Toplu öğretim desenleri	207
Tablo 9. Çok Disiplinli, disiplinlerarası ve disiplinlerüstü desenler arasındaki ilişki.....	210